

Strategiskt program

för utvecklingen av

KUNGENS KURVA - SKÄRHOLMEN • SKÄRHOLMEN - KUNGENS KURVA

Förord

Stockholms stad och Huddinge kommun har under en längre tid samarbetat kring en del sakfrågor som rör utvecklingen i området men det är först under de senaste två åren som samarbetet har fått en tydlig struktur. En gemensam kommunal ledningsgrupp bildades våren 2002. Workshops och informationsmöten har hållits med de största aktörerna och fastighetsägare med strategiska roller sedan hösten 2002. Successivt har formerna för det fortsatta utvecklingsarbetet vuxit fram. Värdefulla områden att fokusera på har identifierats. Vissa delprojekt har redan rullat igång. På ett seminarium, med stor representation av olika aktörer, våren 2003 konstaterades att de båda kommunerna har ett ansvar att leda processen. De aktörer som deltagit i diskussioner med kommunerna sedan hösten 2002, fick seminariets mandat att arbeta vidare i en projekt-samordningsgrupp.

I denna skrift presenteras en inriktning inom olika utvecklingsområden, vad som är på gång samt vad aktörerna tillsammans vill på lite längre sikt. Avslutningsvis visas även en bild över hur arbetet har organiserats.

Vision 2015

för Kungens kurva – Skärholmen

Kungens kurva – Skärholmen är en av Stockholmsregionens mest attraktiva platser, med varierat utbud av handel, arbetsplatser, nöje och service och fungerar som ett alternativ till city.

Till Kungens Kurva – Skärholmen tar man sig lätt med bil, cykel eller allmänna kommunikationer. Inom området finns trafiksäkra och trevliga gång- och cykelvägar varför många väljer att enbart göra ett parkeringsstopp och därefter ta sig fram utan bil antingen gående eller via ett internt fungerande kommunikationssystem. Det är lätt att ta sig mellan de olika delarna av området med bil, cykel eller till fots.

Positionen som Nordens största handelsområde har förstärkts. Besökare från hela världen väljer att besöka Kungens kurva - Skärholmen då här finns både attraktiva turist- och upplevelseattraktioner och ett mångsidigt utbud av högkvalitativa varor och lågprisalternativ.

Arbetsplatser, butiker och bostäder kompletterar varandra. Den goda miljön kompletterat med närheten till service och arbetsplatser har gjort boendet i området mycket attraktivt.

Verksamheter inom utbildning, produktutveckling mm inom handel har utvecklats som en följd av områdets prägel av handel. Ett kluster av företag inom sådana områden har skapats.

Kungens kurva - Skärholmen idag

Kungens kurva - Skärholmen är idag ett regionalt centrum framförallt för handel. Kungens Kurva är ett av de starkaste varumärkena inom handel. Området är Nordens största handelsplats med storbutiker och volymhandel och med världens största IKEA-varuhus som motor. Heron City har tillfört området en ytterligare dimension med nöjen och upplevelser.

Skärholmens centrum är ett av Stockholmsregionens största köpcentra och försvaret fortfarande sin plats bland Stockholms köpcentra även om det finns ett behov av upprustning och förnyelse.

Inom området finns idag också många andra servicefunktioner både för Stockholmsregionen och för sydvästsektorn: två hotell, hälso- och sjukvård, gymnasium, stadsdelsförvaltning mm.

Det finns också kontorsarbetsplatser som kan utvecklas vidare. I omlandet finns flera bostadsområden av skiftande karaktär.

Idag besöks området av 15 miljoner människor varje år och är väl känt både i och utanför regionen. Totalt omsätter handeln cirka 5 miljarder kr/år. Området Kungens Kurva - Skärholmen har således redan idag en stor betydelse både ur ett lokalt och ett regionalt perspektiv. Området har samtidigt en stor framtida utvecklingspotential och utpekats i Regionala utvecklingsplanen för Stockholm (RUFs) som ett regionalt utvecklingsområde (regional kärna).

Utmaningar

Kungens kurva - Skärholmen ska utvecklas till ett attraktivt område i Stockholmsregionen. Det innebär att områdets nuvarande roll som regionens ledande handelsplats skall förstärkas. Samtidigt måste allsidigheten förbättras genom nytillskott av servicefunktioner, arbetsplatser och kulturverksamheter. Området måste också genom stadsbyggande och kommunikationer göras mer sammanhållet.

Kungens kurva - Skärholmen ska vara en attraktiv miljö för såväl handel och arbete som för boende och besökare. Med de två handelsplatserna som bas finns det en stor potential för utveckling av hela området. För att nå den uppställda visionen finns det dock ett antal problem som måste hanteras.

Att skapa ett gemensamt område

Kungens Kurva och Skärholmen är två områden. De ligger i var sin kommun och separeras av en av Sveriges mest trafikerade motorvägar, E4/E20 mot Stockholm. Motorvägen är ett hinder, men är samtidigt en förutsättning för utveckling av handel mm i området. Det finns också en mental/social "gräns" mellan områdena som måste överbryggas för att kunna skapa en gemensam identitet.

Med tanke på dagens fysiska struktur är det en svår uppgift att skapa ett gemensamt område. I första hand bör ett flöde av människor mellan områdena skapas, till exempel att i ännu högre utsträckning få människor att göra inköp i båda områdena. Det ska vara lätt att röra sig mellan områdena.

Att skapa allsidighet

Det som idag är områdets styrka – dess roll som handelsplats – kan och bör breddas till en mångfunktionell roll. Långsiktig bärkraft och hållbarhet samt attraktivitet förutsätter generellt att funktionsuppdelningen ersätts med funktionsintegration, att ensidighet vänds till allsidighet. Utmaningen ligger alltså i att skapa en blandad miljö av olika verksamheter, vilket är en förutsättning för att skapa ett attraktivt gemensamt område.

Att skapa en tillgänglig och attraktiv stadsmiljö

Avsaknaden av en övergripande målsättning och strategi för utveckling av Kungens Kurva och Skärholmen har vid sidan om svaga relationer mellan delområden också medfört funktionella, estetiska och arkitektoniska problem. Detta är särskilt tydligt i Kungens Kurva.

Den uppställda visionen förutsätter att det ska vara lätt att röra sig inom områdena. Det ska också vara tryggt att besöka området. Trafikfrågorna måste sättas i fokus. Det handlar om såväl trafiklösningar och parkeringsmöjligheter

inom området som om effektivare kopplingar till E4/E20, liksom inte minst om angöring och avfarter från den planerade förbifarten.

Områdets bristfälliga estetiska och arkitektoniska kvaliteter måste också åtgärdas. Realiserande av visionen förutsätter ett samlat grepp för att åstadkomma en utveckling av bebyggelse och gemensamma ytor, såsom gator, parkering, gångvägar mm, som fyller högt ställda krav inte bara på funktionalitet utan också på estetiska och arkitektoniska kvaliteter

Utvecklingsområden

I arbetet har fyra olika utvecklingsområden identifierats. Nedan presenteras dessa.

Fysisk Miljö , tillgänglighet och trygghet

*Det här
gör vi nu*

Förnyelse av Skärholmens Centrum och upprustning av torget

Centrumkompaniet planerar en omfattande förnyelse av Skärholmens Centrum. Förnyelsen kommer att ske etappvis med planerad start 2004. Nya Skärholmen centrum beräknas färdigt 2008. Dagens 38 000 kvm kommer utökas till 61 000 kvm genom förädling av befintliga ytor samt nybyggnation. Centrumet för Storstockholms starkaste dragningskraft genom en attraktiv mångfald av butiker och restauranger i kombination med sitt utmärkta geografiska läge längs E4/E20.

En kraftig upprustning av Skärholmstorget startar 2004. Placeringen av torghandeln ses över så att torget blir öppnare.

Genomförande av program för den offentliga miljön i Kungens Kurva

Ett program, har tagits fram, för att ge underlag för att gestaltningsmässigt förbättra den offentliga miljön i Kungens Kurva och därmed göra området mer attraktivt för dagens verksamma och besökare samt för nya etableringar.

Programmet omfattar inte bara allmän gatu- och parkmark utan även de publika delarna inom tomtmark med gångstråk, mötesplatser, vägar, parkering mm.

Programmet kommer att genomföras successivt och under en lång tidsperiod, upp till 10 år.

Utveckling av detaljhandel i Kungens kurva

Ett modevaruhus om cirka 11 000 kvm planeras, väster om Smista Allé. Detaljplan och avtal bedöms vara klara under våren 2004. Samordnat med projektet kommer förbättringar av gång- och cykelvägnätet att göras i anslutning till fastigheten.

Ökad tryggheten i Skärholmen och Kungens Kurva

Tillsammans med företagarna, bostadsbolagen, polisen med flera genomförs åtgärder för att öka tryggheten. I Skärholmen pågår projektet "Vårt Skärholmen", bland företagarna i Kungens Kurva pågår liknande projekt.

Förbättrade förbindelser mellan Kungens Kurva och Skärholmen

En ny uppgång från Skärholmens tunnelbanestation planeras i södra delen av tunnelbanan mot busstorget.

För att förbättra förbindelserna mellan Kungens Kurva och Skärholmen föreslås att någon form av skytteltrafik inrättas. En utredning tillsammans med SL, kommunerna och fastighetsägare/verksamheter har gjorts under hösten 2003. Studier av eventuella rationaliseringsvinster samt hur befintlig trafik kan göras mer begriplig för resenärerna beräknas vara klart våren 2004. Därefter vidtar diskussioner om finansiering. Ett genomförande kan ske tidigast till årsskiftet 2004/2005.

Studie om förtätning och trafikförsörjning

Med fortsatt utveckling av handel i området, ökar kraven på framkomlighet och tillgänglighet i vägsystemet. Stockholm stad och Huddinge kommun genomför, under våren 2004, en studie om framtida förtätning och trafikförsörjning av området. Syftet med studien är att:

- söka lösningar för utformning av trafikplatser på E4/E20 på ett effektivare sätt än vad som hittills visats i Vägverkets utredningar om nord-sydliga förbindelser i Stockholmsområdet,
- visa hur befintliga och nya huvudgator i området kan ansluta till berörda trafikplatser,
- studera barriärbrytande åtgärder på det centrala avsnittet mellan Skärholmen och Kungens Kurva,
- hitta ny exploateringsbar mark som kan försörjas av tillhörande vägnät,
- utarbeta underlag för Huddinges och Stockholms pågående planeringsarbete för bebyggelse och trafikfunktioner i området, för SL:s kommande utredningar för Spårväg Syd, samt för remissarbete rörande nord-sydliga förbindelserna.

Turiststopp vid Kungens Kurva utreds

Det finns ett behov/önskemål om att tillskapa en informations-/rast-/mötesplats för turister och besökande vid den södra infarten till Stockholm. En positiv effekt av detta blir också att fler besöker Kungens kurva - Skärholmen. Arbetet med en förstudie för att undersöka förutsättningarna för att ordna en sådan plats i anslutning till Kungens kurva - Skärholmen, till exempel vid Scandic hotell/Statoil, har påbörjats. Förstudie avses genomföras under våren 2004.

Vi vill mer!

Gemensam markanvändningsplanering

En gemensam markanvändningsplanering bör genomföras som underlag för ställningstagande rörande markanvändning på både kort och lång sikt. Arbetet bör inledas med att geografiskt definiera den centrala kärnan och hur arbetet tidsmässigt bör bedrivas. En översyn behöver göras av befintligt program för Kungens Kurva arbetsområde vad avser riktlinjer för markanvändning. Utredningar om trafik och riktlinjer för offentlig miljö har gjorts under 2001-2003. Arbetet bör påbörjas under 2004.

Gemensam trygghetsgrupp

En gemensam projektgrupp planeras startas under 2004 och därefter får tidsplan och åtgärder för gemensamt arbete tas fram.

Nord-sydliga förbindelser över Mälaren

Inom Vägverket pågår arbetet med vägutredning för nord-sydliga förbindelser i Stockholmsområdet. Fler alternativ utreds. Alternativet Förbifart Stockholm an knyter till E4/E20 vid Kungens kurva - Skärholmen och det är viktigt att Kungens kurva - Skärholmen ges bra anslutningar till E20 och Förbifarten och att Förbifarten på så vis bidrar till att knyta ihop området.

Vägutredningen kommer att skickas på remiss 2004. Kommunerna och andra aktörer kommer då att avge sina respektive svar. Tidigaste byggstart, om finansieringen tas fram nu, är 2008 och då kan en nord-sydlig förbindelse vara klar tidigast 2015.

Spårväg Syd – förbättrade anslutningar till knutpunkter för spårtrafiksystem och vägnät

För att utvecklas till en regional kärna behöver Kungens Kurva – Skärholmen ha goda internationella, nationella och inomregionala kontakter. Detta förutsätter att området ligger i anslutning till knutpunkter för både spårtrafiksystem och vägnät. Spårväg Syd bidrar till att såväl Kungens Kurva-Skärholmen och Flemingsberg får bättre tillgänglighet.

Spårväg Syd omfattar två etapper dels sträckan Flemingsberg- Kungens kurva och dels sträckan Älvsjö-Skärholmen-Kungens Kurva. Sträckningarna redovisas i den Regionala utvecklingsplanen för Stockholms län, RUFs 2001, som ett spårreservat och finns med bland de investeringsobjekt som Stockholmsberedningen prioriterat. Sträckningen finns också redovisad i både Stockholms stads och Huddinge kommuns översiktplaner. Landshövdingen har som en del i sitt uppdrag med bostadsförsörjningen i länet, begärt att SL ska gå vidare med fördjupade studier för genomförandeförutsättningar. Fortsatt planering för Spårväg Syd finns med i SL:s förslag till Strategisk Plan 2004–2008.

Näringsliv handel och service

Bakgrund

På senare tid kan förändringar i handelsstrukturen noteras i Kungens kurva. Jämfört med det ursprungliga möbelvaruhuset liknar IKEA efter sin ombyggnad snarare ett inomhuscentrum. I de södra delarna av handelsområdet i Kungens kurva utvecklas fastigheterna från att vara stora externa köplador till att bli butiksgallerior. Heron citys etablering på Kungens kurva-sidan är också ett nytt inslag i det tidigare "externa" handelsområdet. Strategin bör gå ut på att bejaka dessa signaler och fortsätta utveckla handeln i området. På lång sikt kommer sannolikt Kungens kurva och Skärholmen mer och mer att likna varandra när det gäller butiksstruktur och innehåll. Kungens kurva kommer att ges ett mer centrumlikt innehåll. Mötesplatser kommer att utvecklas och den mer centrumliknande "mänskliga" miljön kommer successivt att växa fram.

När serviceutbudet utvecklas blir området Kungens kurva - Skärholmen också mer intressant som arbetsplats med kontorsetableringar. Med en ökad täthet och integration i - och mellan de två områdena kommer även skapas en bättre grogrund för kultur- och nöjesaktiviteter.

Det här gör vi nu

Riv de administrativa murarna

På den kommunala nivån förekommer samarbete inom såväl grundskola som barnomsorg. Kommunerna har för avsikt att fortsätta utveckla samarbetet även inom andra områden.

Det finns även behov av ökad samordning inom andra samhällssektorer där kommungränsen utgör en administrativ gräns. Dessa sektorer är till exempel polisen, landstinget, arbetsförmedlingen och försäkringskassan. Kommunerna kommer att ta initiativ till att starta samarbete även inom dessa samhällssektorer.

Utbildning – samarbete lokala näringsliv och högskola utvecklas

Sågbäcksgymnasiet i Huddinge har utvecklade kontakter med vissa företag i Kungens kurva som IKEA, City Gross, Toyota, ICA Kvantum mfl. Skärholmens gymnasium har kontakt med en hel del företag i Skärholmens centrum samt med företag i Sättra företagsområde.

Gymnasieskolorna utvecklar samarbetet med det lokala näringslivet i hela Kungens kurva – Skärholmens område kontinuerligt.

Programmen vid skolorna anpassas till näringslivets behov. Vilket innebär:

- Utveckling av Handelsprogrammet
- Utveckling av Fordonsprogrammet
- Utveckling av Estetik- programmet. (Design, Dekorator, utställare, stadsteatern, Parkteatern)

Utveckla samarbetet med Södertörns Högskola inom framförallt forskning i socialt arbete och högskolans entreprenörsprogram.

Vi vill mer!

Sammanställning av basfakta och analys av marknadspotential för kärnan

En viktig källa till beredskap inför framtiden är att veta hur området förhåller sig till omgivningen. Det saknas en övergripande kunskap om båda områdenas innehåll och omfattning. Skärholmens centrum har deltagit i Svensk Handels sammanställning den sk Bagen i flera år. Den redovisar omsättnings7siffror, ytor, antal butiker samt vilka butiker som finns i området. Kungens kurva kommer att delta från och med år 2004.

Analys av marknadspotential

Intresset att vidareutveckla handeln i området är stort. Vi står inför en större förnyelse av Skärholmens centrum, byggandet av ett klädmodehus i kvarteret Pentagonen. Heron City har önskemål om att bygga om fastigheten och utöka handelsytorna, IKEA har byggrätter för handel som ännu inte utnyttjats. Vilken marknadspotential finns för att förverkliga alla dessa önskemål? Varje aktör gör sina undersökningar för sina projekt men en helhetsbild saknas.

En undersökning ska genomföras i syfte att studera den framtida marknadspotentialen för hela området Kungens kurva - Skärholmen. I undersökningen ingår att göra bedömningar av framtida konkurrerande omland och vad som händer där kopplat till antaganden om befolkningstillväxt och ekonomisk tillväxt.

Gemensam områdesledning

För att öka integrationen mellan de två områdena bör en gemensam arena skapas där respektive företagarförening ingår. Frågor av gemensamt intresse som till exempel trygghet och rent och snyggt kan exempelvis behandlas på gemensamma möten. Samordnade aktiviteter kan genomföras eller att ett gemensamt marknadsföringsbolag bildas. På lång sikt kanske en ny gemensam företagarförening kan bildas.

Högskola för media- och designutbildning

En successiv introduktion och utbyggnad av högskoleverksamhet i området bör prövas i nära samverkan med exempelvis IKEA, i området lokaliserade media- och upplevelseindustriföretag och potentiella nya marknadsaktörer inom den sfären. Södertörns Högskola, som nära granne till Kungens kurva - Skärholmen, kan bidra utifrån högskolans inriktning på mångfald, medborgerlighet och mångvetenskapligt. Till sommaren 2004 flyttar Konstfack till Telefonplan vilket ger ökade möjligheter för framtida samarbete.

Kultur och upplevelser

Bakgrund

Områdets kulturhistoriska värden och naturvärden, befintlig kulturverksamhet, upplevelseindustri och resurser för fritidsaktiviteter utgör grunden för områdets potential. Dessa bör föras fram i ljuset och marknadsföras. De kan även ges en tydligare gestaltning i kombination med offentliga mötesplatser.

Inom Kungens kurva är kulturutbudet begränsat och huvudsakligen koncentrerat till Heron city. Filmstaden Heron city som drivs av SF är nordens i särklass största biografanläggning.

Det här gör vi nu

Exempel på kreativ verksamhet på plats i Skärholmens centrum är konstnärskollektivet Konst 2, som samarbetar med bland annat KTH. Inom närområdet finns även Sättrahallen, en nybyggd jättearena för inomhusidrott, där även en standardhöjning av utomhusarenan planeras.

Skärholmens centrum är mycket starkt präglad av handel. Inom Stockholms stad pågår ett intensivt arbete för att åstadkomma en filial av Stadsteatern till Skärholmens gymnasiums aula. Ansträngningar görs också för att utbildningsorganisationer med kultur- och estetisk profil ska etablera sig i området. Dock saknas i dagsläget en mötesplats/ett kulturhus/en arena.

Vi vill mer!

Den post-moderna kulturen har andra behov än den traditionella, genom att vara gränsöverskridande, blandad och mångkulturell till sin natur. Medan den traditionellt moderna konsten har byggt specifika rum, som bara duger för det definierade ändamålet, finns framförallt i ungdomskulturen en självklar öppenhet för att nyttja andra resurser, som gatan, gymnastiksalen, krogen eller gräset. Det gäller att skapa utrymmen som inte begränsar kulturen.

Norra Europas största skulpturpark för monumentalskulptur

Vi vill skapa en kraftfull bild av områdets särprägel gestaltad i monumentalskulpturer. I en vanlig storstadsmiljö förekommer pauser i form av mindre torgbildningar eller liknande som blir lämpliga platser för placering av mindre skulpturala verk. Några sådana intima rum förkommer knappast i områdets mycket vildsinta visuella miljö. Vad gäller fast placerad konst utomhus i ett område av denna typ krävs ett betydligt "högre röstläge" för att den skall märkas.

En självklar utgångspunkt för ett monumentalskulpturprojekt är naturligtvis Konstnären Aston Forsbergs skulptur i corténstål ("Vridande moment" 1968, 30 meter hög) invid Skärholmens centrum. Dess välkända spiralfigur fungerar ju sedan länge som en visuell signatur för Skärholmen. Skulpturen anger också skalan på kommande skulpturer i området, minst 20 meter höga.

Skulpturerna, på sikt minst 10 stycken, bör placeras strategiskt i kulturlandskapet och förbindas med en promenadväg så att ett skulpturgångstråk från Skärholmens och vidare genom Kungens kurva skapas.

Skulpturerna kan med fördel växa fram under en längre tidsrymd. I Barcelona har man insett att Gaudís Katedral Sagrada Familia har sitt största attraktionsvärde i att den kommer att vara färdig först om 200 år. När du besöker platsen nästa gång har något nytt uppstått. En långsamt pågående förändring kan ha ett egenvärde ur turist och besöksperspektiv.

Konstnärlig utformning av Lindvretens trafikplats

I samband med programmet för offentliga miljön i Kungens Kurva togs förslag fram om konstnärlig gestaltning av bland annat Smistarondellen och Lindvretens trafikplats. Avsikten är att för Lindvreten skapa ett bredare beslutsunderlag genom att ta fram fler alternativ till gestaltning. Utsmyckningen ska ge en tydlig signal för trafikanter som kommer till området vid denna avfart.

Drive-in bio/storbildskonst utomhus

Den rörliga bilden blir en allt mer viktig teknik inom bildkonsten. Idén om en monumental-skulpturpark behöver en mer rörlig och flexibel antipod. Skulpturerna är ju fast placerade konstobjekt som kommer att se likadana ut när de väl är uppförda. Detta statiska drag bör få sin motpol i en projektyta för film i storformat, logiskt placerad på eller invid Heron City's byggnadskropp. Här kan man skapa världens första driveinbio för konstvideo och experimentfilm. Naturligtvis kan mer lättsmälta rörliga bilder såsom reklamfilm och musikvideos visas däremellan.

Profilering och Marknadsföring

Bakgrund

Kungens Kurva och Skärholmens centrum är idag två helt skilda områden, men tillsammans är man till ytan att betrakta Nordens största handelsplats. Visionen inför 2015 är att området ska marknadsföras under ett gemensamt namn som en av Stockholmsregionens mest attraktiva platser för handel, upplevelser, boende och arbete.

*Det här
gör vi nu*

Marknadsföring av varje område för sig – men koppling till det andra och på sikt eventuellt gemensamt

Sannolikt finns det en stor utvecklingsmöjlighet i att profilera Kungens kurva – Skärholmen som ett område. Till att börja med kan det redan idag vara möjligt att båda områdena i sin egen profilering lyfter fram närheten till det andra området. De mer eller mindre tydliga profiler som områdena har idag är på väg att förändras vartefter utbudet av butiker utvecklas. Denna förändring kan öppna för marknadsföring under en gemensam hatt. Denna ska då inledningsvis inriktas på att marknadsföra området som ett handelsområde med möjlig utveckling att på ännu längre sikt profilera området också på andra sätt (kontorsarbetsplatser, bostäder m m).

Vi vill mer!

På lite längre sikt kan ambitionen att knyta samman de befintliga områdesnamnen i ett gemensamt grafiskt manér vara aktuell. Detta kan dock först ske när tillräckligt många aktörer i Kungens kurva – Skärholmen är motiverade till en gemensam profil. För att skapa denna motivation kan man arbeta med intern information inom området. På så sätt kan identiteten som ett område successivt växa fram och fler och fler ansluter sig till tanken att profilera Kungens kurva – Skärholmen som ett område.

Ett mål för arbetet är att "när man som konsument tänker Kungens Kurva så ägnas nästa tanke åt Skärholmen och vice versa" och att man vid samma tillfälle kan besöka båda områdena.

Arbetet med visionen för Kungens kurva – Skärholmen har hittills bedrivits inom ramen för nedanstående organisation.

